

G. van Honthorst (1590—1656): De koppelaarster — 1625, paneel.

Gerard van Honthorst (Utrecht 1590—1656) is bekend als schilder der Oranjes, als portret-tist en als voornaamste nederlandse volger van Caravaggio. De carravaggistische is de eerste fase van zijn loopbaan en omvat zijn verblijf in Italië (1610—1622). Teruggekeerd wijkt zijn realis-tisch clair-obscurschilderen met belichting door een verdekt opgestelde lichtbron, voor een monumentaal-decoratieve trant ingevolge opdrachten voor muurschilderingen in stadhouders-paleizen. Tenslotte wordt hij society-portretschilder, die cliënten vleit door sprekend gelijkende, alhoewel licht geflatteerde, beeltenissen van voortreffelijke stofuitdrukking en smaakvolle kleur.

De „koppelaarster” in het Centraal Museum is een meesterwerk uit Honthorst's carravaggis-tische tijd. Het drastisch-realistisch motief is in de school der caravaggisten geliefd daar het de mogelijkheid biedt halve voorgrondfiguren groot en verrassend belicht om een tafel te schikken. Dramatische licht-donkerverdeling onderstreept een tweevoudige handeling met dezelfde drie personen: ogenschijnlijk tracht een schone luitspeelster een jonkman te bekoren, terwijl een bejaarde vrouw, de koppelaarster, glimlachend toeziet; eigenlijk volgt de doortrapte, geveinsd-minzame feeks, die om gewin de ontmoeting van het paar heeft bekokstooft, nauwlettend de gang van hun onderhoud, zonodig klaar tot ingrijpen. De verliefde jongeling zit voor een tafel met een groen kleed, tussen beide vrouwen in tegenstelling van oud en jong, mooi en lelijk, behaagziek en berekenend. Zijn, het kaarslicht onderscheppende, silhouetterende gestalte buigt gretig over naar zijn volbeschenen verleidster rechts, waarbij hij de open rechterhand overredend uitstrekt, met de linker een beurs omklemt. Hij draagt een wijnrood wambuis, struisveerbarret en groene sjerp. Het meisje in citroengele japon, witte tuniek, diep uitgesneden hemelsblauw keurs houdt een luit op schoot waarover de schaduw van zijn rechterhand valt. Links staat het wijf als een donkere schim in heimelijke spanning toegebogen, de hand bij zijn schouder, als hing de transactie van een laatste duw af, het belichte gelaat afstotelijk van loerende aanminnigheid. Hier is inderdaad het „dolce vita” van de tijd betrap. De meester toont zich in dit genrefa-feel met zijn warm en effectrijk kleurengamma een even subtiel psycholoog als scherp waarnemer.

Aankoop 1951 met medewerking van de „Vereeniging Rembrandt”

Het afgebeelde kunstwerk is gedurende de maand mei geëxposeerd in zaal 5 van het Centraal museum, Agnietenstraat 1. (Buslijnen 8 en 11)